„Ef ég væri Íslendingur myndi ég kjósa nei“ | Carl Baudenbacher um ESB | Spjallið | S04E47 | Í heild

https://www.youtube.com/watch?v=PME4o0Va5pc

[Á síðu 7 er umfjöllun um Íslandsmið, eftir 18 mín. og 40 sek. samtal, Á íslensku er sá texti á síðu 25.]

So my guest today is Professor Carl Baudenbacher, one of Europe's leading experts on European law and the EEA agreement. He served as a judge at the EFTA court from 1995 to 2018 and as its president from 2003 to 2017. He is particularly well known in Iceland for his role in the landmark ICESAFE case in which the EFTA court ruled in Iceland's favor in 2013. Today, Professor Baudenbacher works as an independent lawyer and is a visiting professor at the London School of Economics. Together with his daughter, uh, Laura Melis Melucin Baudenbacher, he has just published a new book entitled Iceland before the EU referendum of 29th of August 2026. In this conversation, we will discuss what Icelanders are really being asked to decide in the upcoming referendum, the significance of the EFTA pillar, fisheries and energy sovereignty, and what Iceland could gain or lose by joining the European Union.

[Greining á milli viðmælenda er ekki án galla. Hér er viðfelldið „hum“ hjá Frosta látið óhreyft sem „Mhm“ inn í einræðum prófessors Carl Baudenbacher.]

FROSTI: Professor Baudenbacher, thank you very much and welcome to my program.

CARL: It's a pleasure to be here.

FROSTI: Uh the Icelandic government says that the referendum on the 29th of August is merely about finding out what uh the European Union has to offer. You have rejected this description. Why do you do that?

CARL: Legally speaking, they may have a point, but politically speaking, it seems to be quite clear to me that if there is a yes on the 29th of August, the whole process will gain momentum and it will become much more difficult to reject it at the end because once this vote would be through on the 29th with a positive outcome for the government, then we would see the whole EU machinery coming in. You know, it's well known that the EU is very smart when it comes to influencing such uh moods and developments in uh candidate countries or in member states. We have seen that when there was a new treaty which needed to be accepted and so the technical term for what I think would happen here is path dependence. Mhm. You would become dependent on reaching that goal and those who are opposed would then easily get the reputation of being backwards leading.

FROSTI: Mhm. But um I still don't understand. Excuse me. How can beginning negotiations make it more difficult for Icelanders to say no later?

CARL: Well, because uh we would then have all sorts of EU top politicians, you know, encouraging the Icelanders and coming here and giving speeches and they would do that on all levels, not only on the level of the commission, but there would also be scholars in these European entities such as Bru

FROSTI: they would exercise pressure

CARL: very well not really pressure, you know, just in a smart way to say, well, I mean, there's no alternative. This is a unique chance. If you miss this chance, you will u offend the European Union which opens its arms for you.

FROSTI: So are you saying that a yes vote would be irreversible or merely that it would create a political momentum towards uh membership?

CARL: Well, irreversible no that is too much. But it would enforce the momentum that that and that seems also to be the purpose.

FROSTI: You argue that Iceland uh withdrew its EU application in 2015 and that the referendum question is therefore misleading when it speaks of continuing negotiations. The European Commission has taken the position that the old application may still be regarded as valid. What is the legal basis for your conclusion?

CARL: Well, I mean it's how many years ago? 15 years ago. Even if you have negotiated something positive at the time, you know, 15 years are quite a long a long period and things may have changed and and I would think it would be more honest to speak of reopening or restarting the negotiations, not continuing the negotiations.

FROSTI: But um what would you say to an undecided voter who says why not negotiate? See the terms and then decide?

CARL: Yes, I would say if you vote yes now, it will be more difficult to say no in the second round.

FROSTI: Uh most Icelanders probably do not understand what the EFTA pillar actually is. Could you explain in practical terms what Iceland has today that it would lose by joining the EU?

CARL: Yes, the EEA has a peculiar structure that was a big success of the EFTA states at the time. There are two pillars. There is the EU pillar which now consists of 27 states. After Brexit, before Brexit, it was 28. And the EFTA pillar, which was meant to consist of seven EFTA countries, started with five EFTA countries and is now consisting of three EFTA countries. And the first president of the EFTA surveillance authority, one of the best people in the EA, Kutal Mistad, a Norwegian, he said, "This is the quintessence of the EEA agreement that we have our own pillar with our own EFTA authority and our own EFTA court." And the most important

feature of this is that the EFTA court is not the number one two court of the ECJ. The ECJ cannot enull judgments of the EFTA court. And nobody would have thought in the early '9s that this success of the EFTA side would be possible.

FROSTI: Mhm. It is totally independent.

CARL: You know, it is bound by behavioral rules. There are rules who say the EFTA court shall follow the ECJ. But the behavioral rule is not a structural rule. If the EFTA court goes its own way, then the European Union cannot do much about it.

FROSTI: Mhm. You described the EA as market integration without political absorption. Where does Iceland still possess meaningful independence and where is Iceland's already effectively bound by decisions made in Brussels?

CARL: Well, first of all, it is important to have this uh second EFTA pillar, you know, EU pillar, the EFTA pillar which is is largely independent. That is a big thing from a sovereignty perspective. Mhm. Iceland has one judge on the EFTA court, one of three. Mhm. I mean in the European Union, you have one of 27. And even if there's the the grand chamber and and I judge sitting, he is one of many. That's already an advantage. The same at the EFTA surveillance authority as compared to the European Commission and then on top of that the EFTA states are not part of the common policies of the European Union. That means fisheries, agriculture, currency, foreign trade, foreign politics. Uh they go their own way there. That's a big uh sovereignty advantage.

FROSTI: Mhm. Supporters of EU membership argue that Iceland currently adopts large amounts of EU legislation without having a vote. Isn't that a serious democratic deficit?

CARL: This is a democratic deficit and nobody can deny this. But uh if you join the union, you will exchange it for another democratic deficit because the union is not as democratic as they claim. At the end of the day, a lot of power is transferred from the national parliaments and you know also from the people we remember the two IFE referendums is transferred from there to the EU institutions and to your government. We have seen in all the EU states which joined also in Sweden at the time that the government became more powerful at the expense of the national parliament. So that's also a democracy deficit. And then within the European Union almost everybody admits that they have democracy deficit. European Union a little bit reminds me of those who say well for the time being we have to go through these difficult times but at the end we will get to the paradise.

FROSTI: uh Mr. Ólafur Ragnar Grímson, former president of Iceland, he sat here in this in your chair just a week ago and he was very adamant about uh that the Lissapon treaty which has hardly been discussed in these discussions here in Iceland leading up to this referendum. It

was an very important document that that we should be looking into and discussing. Do you Yes. Do you agree with his assessment?

CARL: Yes, I agree. The Lispel treaty came about in a peculiar way because originally European Union had planned uh to give itself a constitutional treaty. And this constitutional treaty was rejected in France and in the Netherlands and then the content the main content of the constitutional treaty was put into the Lisbon treaty. But in France and the Netherlands there was no second referendum.

FROSTI: Mhm. Um, if Iceland joined the EU, it would gain members of the European Parliament, a representation in the council, and probably an Icelandic commissioner. Why do you consider that uh formal influence less valuable than the institutional distance Iceland currently enjoys?

CARL: Well, you know, there are two answers I would give on that. uh the real big issues are decided by the powerful member states when it comes to choosing the new president of the commission when it comes to choosing the head of the European Central Bank that goes essentially with Germany between Germany and France. Even Italy which is a European Union superpower if you look at the population even Italy has been left out. Georgia Meloni has bitterly complained about the way Mrs. Fonder lion got her second mandate [clears throat] and before that you know we saw Macron and Merkel you know agreeing on on Mrs. Fondonder lion as the president of the commission and in turn the French got uh the leadership of the European Central Bank.

So the really important decisions are not taken with the participation of a small member state. Mhm. Uh the Swiss government has lodged an application for membership in May 1992. Mhm. And unofficially this was still maintained until June 2023. In June 2023, the Swiss government has published an official report in which they stated that EU membership is no more an option for Switzerland because Switzerland would lose too too much autonomy. Mhm. I think Icelanders should be aware of this.

FROSTI: Yeah. This is just relatively recently that they finally decided not to Yes. take this path. Mhm. [clears throat] Uh but small states in the EU such as Malta, Luxembourg and Ireland have sometimes exercised influence far beyond their population. Are you underestimating what a skilled small state can achieve from inside the union?

CARL: I cannot see that Malta has had a lot of success. The country which has really a lot of influence is Luxembourg. But Luxembourg has been there since 1952.

FROSTI: Yeah. Founding member.

CARL: Yeah. Well, even before the European community was founded, you know, in the Paris treaty and uh Luxembourg has always played a special role between Germany and France. You know, originally this European community was a deal between Germany and France essentially. They had been the the arch enemies for a long time and and and started wars and so on.

And the Luxembburgers were able to play, you know, the go-between there because they they speak both languages and and I mean they are originally German but they have the French culture and so they they were able to maintain this special position even after the big enlargement

FROSTI: but small small states generally well have any influence.

CARL: Well, you know the Icelanders, I mean, you learn English here, but I haven't met many Anclanders who were fluent in French. No. And if you go to the European Court of Justice, French is the working language. Yeah. So imagine that the judge arrives there at the age of 55 or 58 and then they send him to Bordeaux where he has to learn French and and there's a lot of red wine you know and then he or she comes back and may be able to speak a little bit but whether they will be able to really deliberate in this sophisticated field of the law it will take time

FROSTI: and that's the case

CARL: they have to be able to to understand it at least.

FROSTI: Mhm. Um, you write that Icelandic representatives carry far greater weight within uh, ESA and the after court than they ever could within the commission or the CJU. Uh, can you give us a concrete example of how that difference matters?

CARL: Well, you know, I have to be careful here, but I've been around for so long time that I have seen how the Icelandic college members acted. There have been cases in which a lot of people expected ISA to take action against Iceland and no action was taken. It was delayed and delayed and then if you are not naive you conclude that uh it was not without the participation of the Icelandic college member whether this would be possible in the commission. I have my doubts.

FROSTI: I understand you describe as the decisive example of why the EFTA pillar matters. What could have happened differently if Iceland had been an EU member and the case had gone before the Court of Justice of the European Union?

CARL: Nobody knows how the Court of Justice of the European Union would have decided this case, but we have a couple of circumstances that are interesting. First of all, the commission wanted Iceland to lose this case. The commission in this case participated not only

by submitting observations but for the first time made a formal intervention. I as president of the court had to issue an order allowing them to formally intervene. That means the commission made it clear that they meant it. They really wanted Asa to win this case and Iceland to lose this case. And Iceland was a candidate country at the time.

FROSTI: That's right.

CARL: And you know a lot of people interia the former prime minister Geir Haarde said we fear that we will go into sovereign bankruptcy into state bankruptcy and I cannot talk about the deliberations of the EFA court but we were aware of this and it is from a methodological standpoint it is legitimate and even necessary that a court of that rank takes into account not only the micro consequences but also the macro consequences. That means the consequences for the economy. Mhm.

And whether another court would have done that, we don't know. We just see that generally speaking, the European Union is in favor of saving banks in the interest of depositors because one year after I save, the European Union changed the respective directive. It's just that since Iceland objected against the taking over of the directive into the EFTA pillar, it is not part of the EFTA pillar. The Icantic foreign minister at the time he vetoed this and so we have a peculiar situation. But if Iceland were to join, I don't know. It would be difficult to say we don't have this new version of the directive from 2014, one year after the ICESAFE judgment, which would mean at the end of the day that ISF wouldn't be good law anymore for Iceland.

FROSTI: Mhm. Well, as you say, uh the European Commission supported the case against Iceland uh uh while the after court ruled in Iceland favor. Uh does this demonstrate a structural difference between the EFTA court and the CJU or simply that independent courts sometimes rule against political institutions?

CARL: Well, you know, it means that the two Well, I don't talk about ECJ because I'm talking about the commission. The commission had another uh economic idea than we had. Uh we base our judgment on the idea that moral hazard must be avoided that if the state gives a guarantee to private banks in this situation this will prompt private banks to act in an irresponsible way because they do not really bear the risk. Mh. And I said yesterday and I said it many times I had a huge advantage in this case because my wife is an economist and she had written her PhD thesis on the subject involving moral hazard. So I understood what this case was about economically.

FROSTI: So um so it it was really that Iceland had a stronger legal argument under the deposit guarantee directive.

CARL: That's well that's what we found you know law is not it's not that the independence of the after court it's was a strong argument it's a strong argument uh but law is

no exact science and so I think that one can argue with me one can challenge the court's ruling and I'm prepared to defend it

FROSTI: what did the ISF case teach you personally about the vulnerability of a small state when powerful governments and international institutions agree on a particular outcome

well I was never naive when it comes to that. Uh it confirmed more or less what I had thought before. It was just a situation where there was a small court which was able you know to resist.

FROSTI: Mhm. But did you experience personally any political pressure during the case?

No. No. Well, I mean this intervention of the commission but that was legitimate. No, but nobody called me or something like that. No. No.

FROSTI: But were you ever made to feel that the ruling in Iceland's favor would have institutional or personal consequences?

CARL: No. No. No. No. No. [tími 18 mín. og 40 sek.]

ÍSLANDSMIÐ [öll vegferð Þorgerðar Katrínar er byggð á að blekkja þjóðina, minn palladómur er að þessi verk hennar séu landráð. T.Í.]

FROSTI: Okay. So, um, let's talk a little bit about the fisheries. The Icelandic foreign minister says that full control over Iceland's fisheries is non-negotiable. Is it is it legally possible for Iceland to join the EU while retaining permanent sovereign control over its fishing grounds?

CARL: I don't know but it's difficult to imagine. I mean this is a core policy of the European Union and there are other European member states interested in the Icelandic fishing grounds and my wife and I have spent holidays for decades in Spain in northern Spain at the Basque coast. Mhm. And [clears throat] I know that centuries ago 32 Basque waiters were killed here.

FROSTI: Yes. Murders. Yes. And the law was only repealed I think 10 years ago or so.

CARL: So if they would come again, you couldn't kill them anymore.

FROSTI: Only recently they have changed that.

CARL: Uh but um but let me add one thing. Even if [clears throat] you would get an exemption for fisheries, uh it would be to the commission or for the commission and for the court of justice to define, you know, the scope of this exemption and with the time going on, the circumstances could change and other fishing nations could make an intervention in the case and exert pressure and the like.

FROSTI: And so that so in that regard the agreement can be undermined in the future.

CARL: Well, it can be newly interpreted. You know, as I said yesterday night, law is in the hands of judges and judges are human beings and some judges have a lot of fantasy and uh at the end of the day even if you get a broad exemption in fisheries, you may have other wishes. You cannot have an agreement an accession agreement with only exemptions. I mean also your agriculture is in a peculiar situation. You are so far away up here and and whether you could plead geography as the essential factor. I have my doubts. You know comparative law specialists say yes geography must matter but uh whether a Brussels negotiator or the member states would agree to that is an open question.

FROSTI: Mhm. But EU officials have suggested that a special arrangement for Icelandic fishers may be possible. Uh but can you tell me what's the difference between a temporary derrogation, a political assurance and a legally durable exemption?

CARL: Well, a transitional period expires and when it's expired, it's over. Then the full law applies. A promise is a promise. I mean, it may be kept or it may not be kept. A written assurance is the strongest you can get. But even then that's open to interpretation and even then you would only have it in this one field and in other fields where you have wishes.

FROSTI: Mhm. [clears throat] I see. But can you identify an example where an EU member state negotiated a seemingly strong safeguard that was later narrowed by legislation commission enforcement or CJU interpretation?

CARL: I'm not aware of of another case where a new member state negotiated an exemption for a whole policy area.

FROSTI: No, it's never happened.

CARL: I don't think so. No.

FROSTI: The supporters of membership say that nobody in Brussels wants to destroy Icelandic fisheries and that the EU would have every incentive to accommodate Iceland. Is your concern based on mistrust of intentions or on the institutional structure itself?

CARL: Well, you know, the European Union is interested to have Iceland as a member state. I think first of all that is a mistake because the European Union should have an interest in maintaining this second structure in Europe. If they were a little bit more farsighted, they would see that this second structure also benefits them.

FROSTI: Okay. Please elaborate. Yes.

CARL: Because as we have seen in Isa but also in other cases, EFA has its own traditions and its [clears throat] own legal culture and EFA has always been free trade oriented and market oriented [clears throat] and it could be beneficial for the European Union to have the

second structure because there would be some sort of limited systemic competition. Mhm. You know European Union must not think that they are infallible.

FROSTI: Some checks and balances.

CARL: Yeah. Well, some some systemic competition between systems. Uh you know the times when people invoked infallibility are over. I think not even the current pope would do that. And so why should the European Union do that? Mhm. And then secondly, a very important point, this EFA, this EA structure may be needed one day if the British would like to come back to the single market

Or to certain aspects of the single market and if the Swiss would choose that way because the Swiss have now been offered a treaty and the government has agreed to it which would relegate them to a second rank nation at the end of the day because unlike Like the Icelanders with the EA agreement, the Swiss government is ex prepared to accept the Court of Justice of the European Union as the ultimate interpreter of these bilateral agreements and that I call an unequal treaty.

FROSTI: Swiss is is ready to undergo that

CARL: the government has signed it, but it will have to go through a referendum.

FROSTI: I see. Uh, but would you see is there a chance in the future that the the UK would enter the EA agreement?

CARL: When I left the EFTA court, I joined a London law firm and I advised a lot of members of both houses of parliament in London. Mh. And I I advised the regional governments in Cardiff, in Belfast and in Edinburgh, and in Glasgow. And uh at the time there was a lot of talk of the UK at least partly joining the EA. It did work out, but you know whether you could find a majority in the UK for the model the Swiss government has now accepted.

I mean a former world power the o the the second only atomic power in Europe accepting the court of justice as the court of the other side. I have my doubts. Mhm. So if the UK would like to join certain fields of the single market again the court would be a natural choice. They could have a judge there. Yeah. and uh they nobody knows about the future, but it would be in the European Union's interest to keep that option open.

FROSTI: [clears throat] But again, about the fisheries, do you think could Iceland realistically walk away from negotiations unless the fisheries exemption were completely satisfactory or would the political momentum you uh already described uh make that difficult?

CARL: I think it would make it difficult, but I cannot predict the future.

FROSTI: No. Okay. Um, you were careful to state that neither the uh third energy package nor EU membership would legally require Iceland to build an electricity interconnector. What then would Iceland actually lose by joining the EU in the field of energy?

CARL: Well, legally, you know, they couldn't be forced, but again, politically, I don't [clears throat] know. I mean my my uh Swiss Norwegian law firm has testified in front of parliamentary committees in Switzerland. It was professor Batandis from the University of Oslo, one of the leading minds in European law in Norway and all over Europe.

And he made it clear to the Swiss parliamentarians that due to to the connector between Norway and Germany, you know, the the Germans switched off their their nuclear plants and and gas and so Norway the battery of Europe was subject to European price volatility and in southern Norway the prices went so high that the government had to give subsidies to the households which is an unbelievable situation.

FROSTI: Yes, it is. Uh, so you think Iceland could gradually face stronger pressure to connect its electricity market to Europe?

CARL: I wouldn't exclude it.

FROSTI: Mhm. But what specific rule, the EU rule or principle could be used to pressure Iceland? Energy solidarity, competition law, internal market rules, or climate policy?

CARL: Well, everything. All of the above. Yeah, [laughter] all of the above.

FROSTI: Yes. Yeah. Uh if Iceland negotiated an explicit guarantee that no interconnector could be imposed without Icelandic consent, would that answer your concern?

CARL: I think so.

FROSTI: Mhm.

CARL: But whether they are would be able to negotiate another exemption after fisheries and agriculture and you name it there. I have my doubts

FROSTI: be agreement full of exceptions only exceptions.

CARL: Only exceptions. [laughter]

FROSTI: Um, you acknowledge that the Icelandic króna is volatile but describe it as an important adjustment mechanism for ordinary Icelanders paying high interest rates on inflation index mort mortises. What is the practical benefit of retaining that mechanism?

CARL: I'm not an economist. Mhm. And I tend to speak about matters which I think I can master. What I can say is that u after I safe uh the Icelandic economy has recovered quickly also because the corona was devaluated. That's all I would say on this point.

FROSTI: Mhm. So you you uh think the flexibility of the corona benefits the state uh more than uh uh the the the benefits we could get from the euro.

CARL: I'm Swiss and and if you see how much value the euro has lost since it was introduced of the Swiss Franks, that's a weak currency. I mean, imagine how strong the German mark was.

FROSTI: Yeah. Wow. But EU membership would not immediately require Iceland to adopt the Euro. Could Iceland not join the EU while postponing Euro adoption indefinitely as Sweden has effectively done?

CARL: Well, it's a little bit a more tricky situation here. I think they would obviously they would have to join immediately and they would have to fulfill certain criteria, but whether they could do it the way the Swedes did. I have my doubts. There are even those who said now if the Brits would like to come back, they would have to take the euro.

FROSTI: And of course, the the leading argument for the site here in Iceland is the euro. It's the pretty much the only only reason for that. And Donald Trump, Donald Trump and Donald Trump of course in Greenland. Yeah, we'll get into that a little bit later. Um, but what is the strongest economic argument for EU membership in your opinion and the euro and and why do you ultimately find it insufficient?

CARL: As I said, I'm not an economist. I I stick to my my field.

FROSTI: Yeah. Okay.

CARL: Uh but there are a lot of legal arguments against

FROSTI: and your opposition is primarily constitutional and

CARL: well it's it's it's a little bit it's a little bit of everything you know and and uh it's my experience as as a European judge who have seen how the the game is played. As I said law is not an exact science. There's a lot of politics involved. the only director of the University of Iceland thinks that she can separate politics and law.

FROSTI: Yes. But uh I know you're not an economist, but do you also believe that Iceland could possibly be economically worse off within the EU?

CARL: Well, I think they would lose a lot of advantages.

FROSTI: Mhm. Okay. So, a little bit about Trump. The most powerful new argument for the EU membership here in Iceland is geopolitical. after threats directed at Greenland and growing uncertainty about American re uh reliability. Why should Iceland not seek additional protection inside the European?

CARL: Yes. I mean, first of all, it's telling that this is a new argument. 15 years ago, it was not available. [clears throat] It pretty much seems to be that those who are in favor are in a way almost happy to have this so-called argument here,

FROSTI: grasping at straws.

CARL: Yes. And I see the parallel development in Switzerland. Those in Switzerland who want this one unequal treaty to go through in the referendum, they come with exactly the same argument. Uh the foreign employee of the European Union gave the Church a lecture this year at the University of Zurich, which is one of my former universities, and she said, "We are the only big power which is acting in a rules-based way." Now, this is not really true. The European Union is is less aggressive than China and the United States because it has less power.

But where [clears throat] they do have power, they don't respect all the rules all the time. Mhm. So, I think that at the end of the day, European Union is not a military association. They could not provide real protection uh to Greenland if something would happen. And this is pretty much a momentaneous situation. You know, we will have the midterm elections now and then we will see how strong the president of the United States still is and in two years it should be over. And I mean even he is not going to live forever.

FROSTI: So uh you're not afraid of a long-term shift in American foreign policy.

CARL: Well, you know, there there are so many hund 200 years of of of of you know, common heritage in thinking, enlightenment on both sides of the Atlantic. I can't

FROSTI: four years of Trump can't really change that. Heritage, but uh uh because you said the EU where its powers is not always following the rules. Can you name an example?

CARL: Yes, I can name Switzerland. Switzerland was thrown out of this thrown out of horizont this research program. Although the competent commissioner, an Austrian gentleman, Johannes Han had made the explicit promise to the Swiss he said no matter whether you accept this treaty with the European Court of Justice, we will keep you in this program. And yet they threw them out. There are other examples I could mention.

FROSTI: Okay. Uh NATO provides military defense but the EU can exercise economic, diplomatic and regulatory power. Could EU membership provide Iceland with forms of protection that NATO cannot?

CARL: You mean militarily?

FROSTI: Um yeah. No, but any any protection?

CARL: Well, difficult to say. Probably soft power. The EU itself is still dependent on the US.

FROSTI: That's true. That's true. Okay. Okay. But uh you describe the European Commission as increasingly political and the CJU as an engine of integration. Supporters of the EU would say that you are presenting normal European institutions as if they were hostile to national sovereignty. What is your answer to that statement?

CARL: Well, they are a bit hostile to national sovereignty. It's quite clear. I have seen the commission acting over 22 years directly while I was sitting on the EFTA court and I had the clear impression that over this period of time the commission became more and more political. commission has uh shown up in virtually every case we had and presented the view of the European Union and in the early years the commission was quite principled in the way it pleaded

And in the last years when I was on the court you know a lot of dependent on the individual pleaded you had the impression that there was no the doctrine anymore [clears throat] more uh and that is a consequence of the commission having become more political and [clears throat] I can even confirm that because when Mr. Junker became commission president. He explicitly said, I want to have a political commission. The commission wants to be almost, you know, the counterpart of the president of the United States and that's not what the system is made for originally. So the more political the commission becomes, the less it is the guardian of the treaty and the less it cares about equal treatment and the like.

FROSTI: Um you you said yesterday in your lecture that uh uh one cannot control the European court. Uh but should the democra democratic government ever be able to control a court?

CARL: Well, you know with control I mean to hold the individual judges accountable. Mhm. A court should never be controlled by the politicians, but the individual judges at least on the highest level should be held accountable. And that can only happen if the vote is open.

FROSTI: And it isn't.

CARL: It is not open. It is the French tradition. The French tradition says the court should only spell out lab only be la the mouth of the law. M that means the court should not add anything to what has been written into the code you know the French and the Germans

FROSTI: and so nobody knows what individual uh judges have written or

CARL: only rumors only rumors grew around but but no official you don't know that's very different from happens in the United Kingdom in the in the United States or Nordic countries in Iceland

FROSTI: so in that way you you can't hold them accountable

CARL: no

FROSTI: Okay, I understand. Uh [clears throat] uh but uh is your concern lack of political control or that the direction of the court's legal development cannot be constrained by the original bargain struck by member states?

CARL: Well, you know, I'm not pleading in favor of as I said of politicians controlling judges or controlling courts, but we would need a slightly different mechanism. You could imagine a term of office which is longer than six years because this again is a problem that the judges are only appointed for six years and after 6 years their government must renominate them which gives the government also influence on the judge. Mhm. And as I said rumors travel rumors may go may go to the capital. We have seen uh decades ago that a German judge was not renewed because the rumor had reached his government that in a crucial case he had voted against them and so the head of government at the time I'm not going to tell which country it was said we don't want him anymore. I mean this system could be improved.

FROSTI: Mhm. Okay. Uh you you argue that the EU suffers from a structural separation between power and political accountability. who exercises power in the EU without being adately answerable to voters.

CARL: Well, the commission as an example. You know, also the European Parliament is is not comparable to a national parliament. You know, you have seen in in in July how this chat control was pushed through. I mean, it was a pure abuse of procedure. It was basically the last day before the holidays and in order to defeat this proposal, you would have needed a certain majority of the of the members of parliament and the leadership knew that many of them were already on holidays and so scheduled the vote and and and it went through.

FROSTI: The the vote they had more or no votes, but still it it went through because it wasn't that's a system. That's that's uh I mean it was I think that's a clear example of of uh one of the biggest democratic deficits we've seen.

CARL: I think so. Yeah.

FROSTI: Uh a national government sit in the council and elected representatives sit in the European Parliament. Why is that not Could you explain why that is not a sufficient democratic legitim legitimacy?

CARL: Well, you know, I'm just criticizing the whole system together. I mean if we if we take now the example of sanctions against private people Russian private citizens uh you get the impression that there's no real separation of powers between the council and the commission you get the impression that they pretty pretty much work hand in hand

And you know whether a private entrepreneur is really supporting The war against the Ukraine is doubtful because at the same time we see that whole areas are exempt from the sanctions. You know there has been a lot of traded Russian gold, there has been traded Russian gas, titanium, you name it. a lot of these raw materials which are needed in the west and at the end of the day the question arises is that hypocritical that you go after a couple of private owners and at the same time you allow all this trade going on in your own interest.

FROSTI: It's very hypocritical

CARL: I think so.

FROSTI: But the EA system also imports legislation that Iceland did not vote on. Um, can you elaborate a little bit why that system is still democratically preferable?

CARL: Well, that is clearly a downside of the EA, but it has been there for 30 years. What I'm saying is it is wrong to say if we join then we sit at the table and we have gotten rid of this deficit because you would only exchange this deficit for another one.

FROSTI: Mhm. Would it be more honest for the Icelandic government to present the first referendum explicitly as a decision about entering an an accession process rather than as a neutral attempt to see what is in offer?

CARL: Yes. And I think that even the Venice Commission Mhm. has made an allegation to that extent. I did.

FROSTI: What would a genuinely fair and constitutionally clear referendum question have looked like?

CARL: Well, I would have to think a little bit before I I use a formulation here. Okay. Because there are people here in the country just waiting, you know, that I make a blunder.

FROSTI: Yes. But if Iceland votes yes in August, but later votes no in the final agreement. Do you believe that the EA relationship could simply continue unchanged? Or might relations with the EU already have been altered?

CARL: No, I think the EA is the EA.

FROSTI: Mhm. Do you think this this path we're going down now if it would end in a no when in the secondary referendum would come?

CARL: cannot tell. I cannot tell.

FROSTI: What is the single most valuable power Iceland possesses today that it would surrender by joining the European Union?

CARL: You mean politically?

FROSTI: You just whatever.

CARL: You know, when I drove here this morning with my wife, uh, I said to her, and I mean this, what I admire most about the Icelanders, they are only 400,000 people. And when I was president of the court, there were only 360,000. They have a self-esteem like a big country. And that I like a lot about Iceland. And I'm not sure whether you would still have that if you would be subject to the rules of the European Union.

FROSTI: We would be a very small fish in a big great big pond.

CARL: I would say so.

FROSTI: Yeah. What is the strongest argument in your opinion made by the supporters of EU membership? Uh an argument that you believe Icelanders should take seriously if any?

CARL: None. None. No. Is that I have to take the whole picture. I cannot pick an argument, you know, the whole picture.

FROSTI: The whole picture looks bad. Yes. Mhm. Okay, I understand. Is there any conceivable accession agreement that would cause you to recommend that Iceland join the European Union? If so, what would it have to contain?

CARL: No, I'm not going to speculate about that. I've never been a negotiator. I've been a judge. I've been a scholar. I have lectured at, you know, dozens of universities around the world. I was always welcome and my lectures were appreciated as being of a scholarly level. There's only one university in the world which has not let me speak. That's the stateowned University of Iceland. [clears throat]

FROSTI: Yeah. Are you warning Icelanders against opening negotiations or are you warning them against misunderstanding what the first Yes would mean?

CARL: Well, I think they, you know, if I were an Icelander, you know, I'm only giving you advice here. I'm coming here because I like this country and and and to a certain extent I'm also defending my legacy as the president of the court. Uh if I would vote here would be able to vote I would vote no on the 29th of August.

FROSTI: Mhm. [clears throat] And that is just your honest opinion in order not to open the flood case. Mhm. But could you speculate a little bit about uh if Iceland votes yes on the 29th of August, what do you predict would happen next?

CARL: Well, I think first of all, you know, they would have to have a a new face as chief negotiator because, you know, I'm not saying that the guy who negotiated last time whom I know

FROSTI: Stefan Hook.

CARL: Yes. Because he was an ambassador in Brussels. In Brussels when I was president of the I'm not saying that he is not a good negotiator, but I mean he has dealt with the matter before. Mhm. So according to general principles he has been involved already once and uh you know is that not good? Well any appearance of of of some kind of leaning towards a certain outcome is not good and he has already made statements now I I I saw on on on public television that he believes that they get a good deal and so on. Mhm. By the way, also I was I wondered that yesterday night there were over 200 people, probably even 250 people that the public broadcaster didn't show up. I mean, when I when I advised the ancient government years ago uh and I was on the line of the government, I was always asked to give an interview to RUF this time not. I think that's, you know, a little bit astonishing.

FROSTI: Yeah, it is astonishing. It looks like RÚV has already decided what sides they're supporting.

CARL: Yeah, you are saying that that I keep my mouth shut.

FROSTI: Uh um [clears throat] yes, there was something I wanted to ask you. Uh yeah. Uh do you think because last time they they left the difficult difficult part parts the chapters but the common fisheries policy and the uh all the all the diff most difficult agreements they they kept them till last and they never opened them actually Asia is always less. Yeah. I mean, but I would think like because the foreign minister has said clearly that uh it's non-negotiable. So, I would I would think it would be wise to start with that part. And if if that's not going to go somewhere, we can just walk away from this. But I have a feeling they're not going to start with that part. They're going to keep it to the last. What do you think?

CARL: I don't know. As I said, I have never been a negotiator. No, I don't want to speculate here.

FROSTI: No, but ÓLafurRagnar talked about like that the last thing that the EU wants is a no in a referendum. They don't want to get rejected. It looks bad. So, they would they would uh prefer just not to open the difficult parts and uh and they would rather have the discussion just

fade fate out than that they would end in a no referendum. Do you think he's on a path to somewhere there?

CARL: Is it Well, what is well known is the tactic of negotiators to enter a dilatory compromise. That means, you know, to postpone the solution of a problem. Mhm. And to push it to the courts. Mhm. But that is not no a positive thing.

FROSTI: In one sentence, uh, why should an undecided Icelandic vote no on, uh, 29th of August?

CARL: I would argue with the principle of the burden of proof. Iceland has so far had a good deal. The EA agreement has proven to be a good deal for Iceland and in particular for Iceland because of the ice safe crisis because of the way you got out out of the ice safe crisis. The burden of proof that an EU membership would most probably be better is not with those who want to stick to the current model. It's with those who want to enter this

FROSTI: Yeah. adventure. Yeah. [sighs and gasps] But they have this pretty brilliant marketing strategy that uh that people don't need to know anything about the European Union. You don't have to read the list upon 3D or you don't you don't need to uh find anything out. You just say yes on the 29th of August and then everything will open up to you and you will you will then you will know everything.

CARL: Yes. That's why I have been asked by certain people here in the country to come here and and uh you know speak a little bit. Mhm. It is it is a smart way but with this whether it is an honest way I have my doubts.

FROSTI: Well Mr. Baudenbacher I want to thank you uh very much for coming to Iceland for speaking your mind on this case and uh and especially for coming to my studio. give your uh give me your time uh out of your busy schedule and uh I hope we will have uh uh some [sighs] a good outcome out out of this uh on the 29th of August, but we will see. Nobody can predict the future. But again, I thank you very much for coming and I wish you all the best.

CARL: Thank you very much. It's been my pleasure. Thank you so much.

Gestur minn í dag er prófessor Carl Baudenbacher, einn fremsti sérfræðingur Evrópu í Evrópurétti og EEA-samningnum. Hann starfaði sem dómari við EFTA-dómstólinn frá 1995 til 2018 og sem forseti hans frá 2003 til 2017. Hann er sérstaklega þekktur á Íslandi fyrir hlutverk sitt í hinu tímamóta ICESAFE-máli þar sem EFTA-dómstóllinn dæmdi Íslendingum í vil árið 2013. Í dag starfar prófessor Baudenbacher sem sjálfstætt starfandi lögfræðingur og er gestaprófessor við London School of Economics. Ásamt dóttur sinni, Lauru Melis Melucin Baudenbacher, hefur hann nýlega gefið út nýja bók sem ber titilinn Ísland fyrir þjóðaratkvæðagreiðsluna um ESB þann 29. ágúst 2026. Í þessu samtali munum við ræða hvað Íslendingar eru í raun beðnir um að ákveða í komandi þjóðaratkvæðagreiðslu, þýðingu EFTA-stoðarinnar, fiskveiði- og orkumálafullveldi og hvað Ísland gæti unnið eða tapað með því að ganga í Evrópusambandið.

FROSTI: Prófessor Baudenbacher, þakka þér kærlega fyrir og velkominn í dagskrána mína.

CARL: Það er ánægjulegt að vera hér.

FROSTI: Íslenska ríkisstjórnin segir að þjóðaratkvæðagreiðslan 29. ágúst snúist einfaldlega um að komast að því hvað Evrópusambandið hefur upp á að bjóða. Þið hafið hafnað þessari lýsingu. Af hverju gerið þið það?

CARL: Lagalega séð gætu þeir haft rétt fyrir sér, en stjórnmálalega séð virðist mér vera alveg ljóst að ef já verður samþykkt 29. ágúst, þá mun allt ferlið ná skriðþunga og það verður mun erfiðara að hafna því í lokin vegna þess að þegar þessi atkvæðagreiðsla væri lokið 29.

Með jákvæðri niðurstöðu fyrir ríkisstjórnina, þá myndum við sjá allt ESB-vélakerfið koma inn. Það er vel þekkt að ESB er mjög klárt þegar kemur að því að hafa áhrif á slíkt skap og þróun í umsóknarríkjum eða aðildarríkjum. Við höfum séð það þegar það var nýr sáttmáli sem þurfti að samþykkja og því er tæknilega hugtakið fyrir það sem ég held að myndi gerast hér leiðarháðni. Mhm. Þú yrðir háður því að ná því markmiði og þeir sem eru á móti myndu þá auðveldlega fá orðspor fyrir að vera afturhaldssamir leiðtogar.

FROSTI: Mhm. En ég skil þetta samt ekki. Afsakið. Hvernig getur það að hefja samningaviðræður gert það erfiðara fyrir Íslendinga að segja nei síðar?

CARL: Jæja, vegna þess að við myndum þá hafa alls konar háttsetta stjórnmálamenn innan ESB, þú veist, hvetja Íslendinga og koma hingað og halda ræður og þeir myndu gera það á öllum stigum, ekki bara á stigi framkvæmdastjórnarinnar, heldur væru líka fræðimenn í þessum evrópsku stofnunum eins og Bru

FROSTI: Þeir myndu beita þrýstingi

CARL: mjög vel, ekki raunverulega þrýstingi, þú veist, bara á snjallan hátt til að segja, jæja, ég meina, það er enginn annar kostur. Þetta er einstakt tækifæri. Ef þú missir af þessu tækifæri, þá munt þú móðga Evrópusambandið sem opnar faðm sinn fyrir þér.

FROSTI: Ertu þá að segja að já-atkvæði væri óafturkræft eða bara að það myndi skapa pólitískan skriðþunga í átt að aðild?

CARL: Jæja, óafturkræft nei, það er of mikið. En það myndi styrkja skriðþungann sem það og það virðist líka vera tilgangurinn.

FROSTI: Þú heldur því fram að Ísland hafi dregið umsókn sína að ESB til baka árið 2015 og að spurningin í þjóðaratkvæðagreiðslunni sé því villandi þegar hún talar um áframhaldandi viðræður. Framkvæmdastjórn Evrópusambandsins hefur tekið þá afstöðu að gamla umsóknin megi enn telja gilda. Hver er lagalegur grundvöllur niðurstöðu þinnar?

CARL: Jæja, ég meina, það er fyrir hversu mörgum árum? Fyrir 15 árum. Jafnvel þótt þú hafir samið um eitthvað jákvætt á þeim tíma, þú veist, 15 ár eru ansi langur tími og hlutirnir kunna að hafa breyst og ég myndi halda því fram að það væri heiðarlegra að tala um að enduropna eða hefja viðræðurnar á ný, ekki halda þeim áfram.

FROSTI: En hvað myndir þú segja við óákveðinn kjósanda sem spyr af hverju ekki að semja? Sjáðu skilmálana og ákveððu síðan?

CARL: Já, ég myndi segja að ef þú kýst já núna, þá verður erfiðara að segja nei í annarri umferð.

FROSTI: Öh flestir Íslendingar skilja líklega ekki hvað EFTA-stoðin í raun er. Geturðu útskýrt í reynd hvað Ísland hefur í dag sem það myndi tapa með því að ganga í ESB?

CARL: Já, EA-samningurinn hefur sérstaka uppbyggingu sem var mikill árangur fyrir EFTA-ríkin á þeim tíma. Hann er með tvær stoðir. Það er ESB-stoðin sem samanstendur nú af 27 ríkjum. Eftir Brexit, fyrir Brexit, voru hún 28. Og EFTA-stoðin, sem átti að samanstanda af sjö EFTA-ríkjum, hófst með fimm EFTA-ríkjum og samanstendur nú af þremur EFTA-ríkjum. Og fyrsti forseti eftirlitsstofnunar EFTA, einn besti maðurinn í EA, Kutal Mistad, Norðmaður, sagði: „Þetta er kjarni EA-samningsins að við höfum okkar eigin stoð með okkar eigin EFTA-yfirvaldi og okkar eigin EFTA-dómstól.“ Og mikilvægasti þátturinn í þessu er að EFTA-dómstóllinn er ekki dómstóll númer eitt og tvö hjá Evrópudómstólnum. Evrópudómstóllinn getur ekki ógildað dóma EFTA-dómstólsins. Og enginn hefði trúað því snemma á tíunda áratugnum að þessi árangur EFTA-aðila væri mögulegur.

FROSTI: Mhm. Það er algerlega sjálfstætt.

CARL: Þú veist, það er bundið af hegðunarreglum. Það eru reglur sem segja að EFTA-dómstóllinn skuli fylgja EB-dómstólnum. En hegðunarreglan er ekki skipulagsregla. Ef EFTA-dómstóllinn fer sínar eigin leiðir, þá getur Evrópusambandið ekki gert mikið í því.

FROSTI: Mhm. Þú lýstir EA sem markaðssamþættingu án pólitískrar aðlögunar. Hvar hefur Ísland enn raunverulegt sjálfstæði og hvar er Ísland þegar í raun bundið af ákvörðunum sem teknar eru í Brussel?

CARL: Jæja, í fyrsta lagi er mikilvægt að hafa þessa uh aðra EFTA-stoð, þú veist, ESB-stoðina, EFTA-stoðina sem er að mestu leyti sjálfstæð. Það er stórt mál frá fullveldissjónarmiði. Mhm. Ísland hefur einn dómara í EFTA-dómstólnum, einn af þremur. Mhm. Ég meina, í Evrópusambandinu er einn af 27. Og jafnvel þótt það sé yfirdómstóllinn og ég dómari, þá er hann einn af mörgum. Það er þegar kostur. Það sama á við um eftirlitsstofnun EFTA og framkvæmdastjórn Evrópusambandsins, og svo eru EFTA-ríkin ekki hluti af sameiginlegri stefnu Evrópusambandsins. Það þýðir fiskveiðar, landbúnaður, gjaldmiðill, utanríkisviðskipti, utanríkisstjórnmál. Þar fara þau sínar eigin leiðir. Það er mikill fullveldiskostur.

FROSTI: Mhm. Stuðningsmenn aðildar að ESB halda því fram að Ísland samþykki nú mikið magn af ESB-löggjöf án þess að hafa atkvæðisrétt. Er það ekki alvarlegur lýðræðishalli?

CARL: Þetta er lýðræðishalli og enginn getur neitað því. En uh ef þú gengur í sambandið, þá munt þú skipta því út fyrir annan lýðræðishalla vegna þess að sambandið er ekki eins lýðræðislegt og þeir halda fram. Í lokin er mikið vald flutt frá þjóðþingunum og þú veist líka frá fólkinu sem við munum eftir tveimur þjóðaratkvæðagreiðslum um IFE sem fluttust þaðan til stofnana ESB og til ríkisstjórnar þinnar. Við höfum séð í öllum ESB-ríkjunum sem gengu í sambandið, einnig í Svíþjóð á þeim tíma, að ríkisstjórnin varð öflugri á kostnað þjóðþingsins. Svo það er líka lýðræðishalli. Og svo viðurkenna nánast allir innan Evrópusambandsins að þeir séu með lýðræðishalla. Evrópusambandið minnir mig svolítið á þá sem segja að í bili verðum við að fara í gegnum þessa erfiðu tíma en að lokum munum við komast í paradís.

FROSTI: Ólafur Ragnar Grímson, fyrrverandi forseti Íslands, hann sat hér í stólnum þínum fyrir aðeins viku síðan og hann var mjög staðfastur í Lissabon-sáttmálanum, sem varla hefur verið ræddur í þessum umræðum hér á Íslandi fyrir þessa þjóðaratkvæðagreiðslu. Það var mjög mikilvægt skjal sem við ættum að skoða og ræða. Ert þú sammála mati hans?

CARL: Já, ég er sammála. Lissabon-sáttmálinn varð til á sérstakan hátt vegna þess að upphaflega hafði Evrópusambandið ætlað sér stjórnarskrársáttmála. Og þessum stjórnarskrársáttmála var hafnað í Frakklandi og Hollandi og síðan var innihald stjórnarskrársáttmálans sett inn í Lissabon-sáttmálann. En í Frakklandi og Hollandi var engin önnur þjóðaratkvæðagreiðsla.

FROSTI: Mhm. Ef Ísland gengi í ESB myndi það fá þingmenn á Evrópuþingið, fulltrúa í ráðinu og líklega íslenskan framkvæmdastjóra. Hvers vegna telur þú að þessi formlegu áhrif séu minna virði en stofnanaleg fjarlægð sem Ísland nýtur nú?

CARL: Jæja, þú veist, það eru tvö svör sem ég myndi gefa við því. Öh, stóru málin eru ákvörðuð af voldugu aðildarríkjunum þegar kemur að því að velja nýjan forseta framkvæmdastjórnarinnar. Þegar kemur að því að velja formann Seðlabanka Evrópu, sem fer í raun með Þýskalandi á milli Þýskalands og Frakklands. Jafnvel Ítalía, sem er stórveldi í Evrópusambandinu, ef þú horfir á íbúafjölda, hefur jafnvel Ítalía verið skilin eftir. Georgia Meloni hefur kvartað harkalega yfir því hvernig frú Fonder Lion fékk annað umboð sitt [hreinsar hálsinn] og áður en það gerðist sáum við Macron og Merkel, þú veist, koma sér saman um frú Fonder Lion sem forseta framkvæmdastjórnarinnar og Frakkar fengu síðan forystu Seðlabanka Evrópu.

Þannig að mikilvægustu ákvarðanirnar eru ekki teknar með þátttöku lítils aðildarríkis. Mhm. Uh, svissneska ríkisstjórnin lagði fram umsókn um aðild í maí 1992. Mhm. Og óopinberlega var þetta enn viðhaldið fram í júní 2023. Í júní 2023 birti svissneska ríkisstjórnin opinbera skýrslu þar sem hún sagði að aðild að ESB væri ekki lengur möguleiki fyrir Sviss því Sviss myndi missa of mikið sjálfstjórn. Mhm. Ég held að Íslendingar ættu að vera meðvitaðir um þetta.

FROSTI: Já. Það er tiltölulega nýlega sem þeir ákváðu loksins að fara ekki þessa leið. Já. Mhm. [hreinsar hálsinn] Uh en lítil ríki í ESB eins og Malta, Lúxemborg og Írland hafa stundum haft áhrif langt út fyrir íbúafjölda sinn. Ertu að vanmeta hvað hæft lítið ríki getur áorkað innan sambandsins?

CARL: Ég sé ekki að Malta hafi náð miklum árangri. Landið sem hefur mikil áhrif er Lúxemborg. En Lúxemborg hefur verið þar síðan 1952.

FROSTI: Já. Stofnfélagi.

CARL: Já. Jæja, jafnvel áður en Evrópusamfélagið var stofnað, þú veist, í Parísarsáttmálanum og uh Lúxemborg hefur alltaf gegnt sérstöku hlutverki milli Þýskalands og Frakklands. Þú veist, upphaflega var þetta Evrópusamfélag samningur milli Þýskalands og Frakklands í raun og veru. Þeir höfðu verið erkióvinirnir í langan tíma og og og hófu stríð og svo framvegis.

Og Lúxemborgarar gátu gegnt, þú veist, milligöngu þar vegna þess að þeir töluðu bæði tungumálin og ég meina þeir eru upphaflega Þjóðverjar en þeir hafa franska menningu og því gátu þeir viðhaldið þessari sérstöðu jafnvel eftir stóru stækkunina.

FROSTI: En lítil lítil ríki hafa almennt einhver áhrif.

CARL: Jæja, þú veist Íslendingar, ég meina, þið lærið ensku hér, en ég hef ekki hitt marga Íslendinga sem voru reiprennandi í frönsku. Nei. Og ef þú ferð til Evrópudómstólsins, þá er

franska vinnumálið. Já. Ímyndaðu þér að dómarinn komi þangað 55 eða 58 ára gamall og sendi hann síðan til Bordeaux þar sem hann þarf að læra frönsku og þar er mikið af rauðvíni, þú veist, og svo kemur hann eða hún aftur og getur kannski talað aðeins, en hvort þeir geti virkilega ígrundað þetta flókna svið lögfræðinnar mun taka tíma.

FROSTI: og það er raunin.

CARL: þeir verða að geta skilið það að minnsta kosti.

FROSTI: Mhm. Þú skrifar að fulltrúar Íslands beri miklu meira vægi innan ESA og síðari dómstólsins en þeir gætu nokkurn tímann innan nefndarinnar eða dómstólsins. Geturðu gefið okkur raunverulegt dæmi um hvernig þessi munur skiptir máli?

CARL: Jæja, þú veist, ég verð að vera varkár hér, en ég hef verið hér svo lengi að ég hef séð hvernig fulltrúar Íslands haga sér. Það hafa komið upp mál þar sem margir bjuggust við að ISA myndi grípa til aðgerða gegn Íslandi og engar aðgerðir voru gerðar. Það var tafið og tafið og svo, ef maður er ekki barnalegur, þá ályktar maður að það væri ekki mögulegt í nefndinni án þátttöku íslenska háskólamannsins. Ég hef mínar efasemdir.

FROSTI: Ég skil að þú lýsir þessu sem afgerandi dæmi um hvers vegna fríverslunarsamningurinn skiptir máli. Hvað hefði getað gerst öðruvísi ef Ísland hefði verið aðili að ESB og málið hefði farið fyrir Evrópudómstólinn?

CARL: Enginn veit hvernig Evrópudómstóllinn hefði dæmt í þessu máli, en við höfum nokkrar aðstæður sem eru áhugaverðar. Í fyrsta lagi vildi nefndin að Ísland tapaði þessu máli. Nefndin tók ekki aðeins þátt í þessu máli með því að leggja fram athugasemdir heldur gerði hún í fyrsta skipti formlega inngrip. Ég sem forseti dómstólsins þurfti að gefa út fyrirmæli sem heimiluðu þeim að grípa formlega inn. Það þýðir að nefndin gerði það ljóst að þeir meintu það. Þeir vildu virkilega að Ása ynni þetta mál og Ísland tapaði þessu máli. Og Ísland var umsóknarríki á þeim tíma.

FROSTI: Það er rétt.

CARL: Og þú veist að margir, fyrrverandi forsætisráðherrann Geir Haarde, sögðu að við óttumst að við myndum fara í ríkisgjaldþrot og ég get ekki talað um umræður EFA-dómstólsins en við vorum meðvituð um þetta og það er frá aðferðafræðilegu sjónarmiði lögmætt og jafnvel nauðsynlegt að dómstóll af þeirri stöðu taki ekki aðeins tillit til smáafleiðinganna heldur einnig stórafleiðinganna. Það þýðir afleiðingarnar fyrir hagkerfið. Mhm.

Og hvort annar dómstóll hefði gert það, vitum við ekki. Við sjáum bara að almennt séð er Evrópusambandið hlynnt því að bjarga bönkum í þágu innstæðueigenda vegna þess að ári eftir að ég bjargaði breytti Evrópusambandið viðkomandi tilskipun. Það er bara það að þar sem Ísland mótmælti því að tilskipunin yrði tekin upp í FA-stoðina, þá er hún ekki hluti af FA-

stoðinni. Utanríkisráðherrann beitti neitunarvaldi gegn þessu á þeim tíma og því höfum við sérstaka stöðu. En ef Ísland myndi ganga í, veit ég það ekki. Það væri erfitt að segja að við höfum ekki þessa nýju útgáfu af tilskipuninni frá 2014, ári eftir dóminn í ISF, sem þýðir að ISF væri ekki lengur góð lög fyrir Ísland.

FROSTI: Mhm. Eins og þú segir, uh framkvæmdastjórn Evrópusambandsins studdi málið gegn Íslandi uh uh en síðari dómstóllinn dæmdi Íslandi í vil. Uh sýnir þetta fram á skipulagslegan mun á FA-dómstólnum og JU eða einfaldlega að óháðir dómstólar dæma stundum gegn stjórnmálastofnunum?

CARL: Jæja, þú veist, það þýðir að þessir tveir Jæja, ég tala ekki um EM-dómstólinn vegna þess að ég er að tala um nefndina. Nefndin hafði aðra uh efnahagslega hugmynd en við höfðum. Uh við byggjum dóm okkar á þeirri hugmynd að forðast verði siðferðislega áhættu að ef ríkið veitir einkabönkum ábyrgð í þessari stöðu þá mun þetta

Þetta mun hvetja einkabanka til að bregðast við á ábyrgðarlausan hátt vegna þess að þeir bera ekki raunverulega áhættuna. Og ég sagði í gær og ég hef sagt það oft að ég hefði gríðarlegan kost í þessu máli vegna þess að konan mín er hagfræðingur og hún hafði skrifað doktorsritgerð sína um efnið sem felur í sér siðferðislega áhættu. Þannig að ég skildi hvað þetta mál snerist um efnahagslega.

FROSTI: Svo það var í raun og veru að Ísland hafði sterkari lagaleg rök samkvæmt innlánsábyrgðartilskipuninni.

CARL: Það er það sem við fundum, þú veist, lög eru ekki það að sjálfstæði dómstólsins hafi verið sterk rök, það er sterk rök, en lög eru engin nákvæm vísindi og því held ég að maður geti rökrætt við mig, maður geti véfengt úrskurð dómstólsins og ég er tilbúinn að verja hann.

FROSTI: Hvað kenndi ISF-málið þér persónulega um varnarleysi lítils ríkis þegar öflug stjórnvöld og alþjóðastofnanir koma sér saman um ákveðna niðurstöðu?

Jæja, ég var aldrei barnalegur þegar kemur að því. Það staðfesti meira og minna það sem ég hafði haldið áður. Þetta var bara staða þar sem lítill dómstóll gat, þú veist, staðist.

FROSTI: Mhm. En upplifðir þú persónulega einhvern pólitískan þrýsting meðan á málinu stóð?

Nei. Nei. Jæja, ég meina þessa íhlutun nefndarinnar en hún var lögmæt. Nei, en enginn hringdi í mig eða eitthvað álíka. Nei. Nei.

FROSTI: En var þér nokkurn tíma gert að finnast að úrskurðurinn í þágu Íslands myndi hafa stofnanalegar eða persónulegar afleiðingar?

CARL: Nei. Nei. Nei. Nei. Nei.

FROSTI: Allt í lagi. Svo, öhm, við skulum tala aðeins um fiskveiðarnar. Íslenski utanríkisráðherrann segir að full stjórn á fiskveiðum Íslands sé ekki samningsatriði. Er það lagalega mögulegt fyrir Ísland að ganga í ESB en halda samt varanlegri stjórn á fiskimiðum sínum?

CARL: Ég veit það ekki en það er erfitt að ímynda sér það. Ég meina þetta er kjarnastefna Evrópusambandsins og það eru önnur evrópsk aðildarríki sem hafa áhuga á fiskimiðunum á Íslandi og ég og konan mín höfum eytt áratuga fríum á Spáni í norðurhluta Spánar við Baskaströndina. Mhm. Og [hreinsar hálsinn] Ég veit að fyrir öldum síðan voru 32 baskneskir þjónar drepnir hér.

FROSTI: Já. Morð. Já. Og lögin voru ekki felld úr gildi fyrr en ég held fyrir 10 árum eða svo.

CARL: Svo ef þeir kæmu aftur, þá var ekki hægt að drepa þá lengur.

FROSTI: Það er ekki fyrr en nýlega sem þeir hafa breytt því.

CARL: En, en leyfið mér að bæta einu við. Jafnvel þótt [hreinsar hálsinn] fengist undanþága fyrir fiskveiðar, þá væri það fyrir nefndina eða nefndina og dómstólinn að skilgreina, þú veist, umfang þessarar undanþágu og með tímanum gætu aðstæður breyst og aðrar fiskveiðiþjóðir gætu gripið inn í málið og beitt þrýstingi og þess háttar.

FROSTI: Og þannig að í því tilliti getur samningurinn verið grafinn undan í framtíðinni.

CARL: Jæja, það er hægt að túlka það upp á nýtt. Veistu, eins og ég sagði í gærkvöldi, lögin eru í höndum dómara og dómarar eru manneskjur og sumir dómarar hafa mikla ímyndunarafl og jafnvel þótt þú fáir víðtæka undanþágu í fiskveiðum gætirðu haft aðrar óskir. Þú getur ekki gert samning, aðildarsamning með aðeins undanþágum. Ég meina líka, landbúnaðurinn þinn er í sérstakri stöðu. Þú ert svo langt í burtu hérna uppi og hvort þú gætir borið fyrir þér landafræði sem grundvallarþátt.

Ég hef mínar efasemdir. Þú veist, sérfræðingar í samanburðarrétti segja að já, landafræði hlýtur að skipta máli en hvort samningamaður í Brussel eða aðildarríkin myndu samþykkja það er opin spurning.

FROSTI: Mhm. En embættismenn ESB hafa bent á að sérstakt fyrirkomulag fyrir íslenska sjómenn gæti verið mögulegt. Uh en geturðu sagt mér hver er munurinn á tímabundinni undanþágu, pólitískri tryggingu og lagalega varanlegri undanþágu?

CARL: Jæja, aðlögunartímabil rennur út og þegar það er útrunnið er það búið. Þá gilda öll lögin. Loforð er loforð. Ég meina, það má standa við það eða ekki. Skrifleg trygging er sterkasta sem þú getur fengið. En jafnvel þá er það opið fyrir túlkun og jafnvel þá myndirðu aðeins hafa hana á þessu eina sviði og á öðrum sviðum þar sem þú hefur óskir.

FROSTI: Mhm. [hreinsar hálsinn] Ég skil. En geturðu nefnt dæmi þar sem aðildarríki ESB samdi um að því er virtist sterka vernd sem síðar var þrengt með löggjöf nefndarinnar eða túlkun Dómstólsins?

CARL: Ég veit ekki um annað mál þar sem nýtt aðildarríki samdi um undanþágu fyrir heilt stefnusvið.

FROSTI: Nei, það hefur aldrei gerst.

CARL: Ég held ekki. Nei.

FROSTI: Stuðningsmenn aðildar segja að enginn í Brussel vilji eyðileggja íslenska fiskveiði og að ESB hefði alla hvata til að koma til móts við Ísland. Eru áhyggjur þínar byggðar á vantrausti á fyrirætlanir eða á stofnanauppbyggingunni sjálfri?

CARL: Jæja, þú veist, Evrópusambandið hefur áhuga á að fá Ísland sem aðildarríki. Ég held fyrst og fremst að það sé mistök vegna þess að Evrópusambandið ætti að hafa áhuga á að viðhalda að byggja upp þessa aðra uppbyggingu í Evrópu. Ef þeir væru aðeins framsýnni, myndu þeir sjá að þessi seinni uppbygging gagnast þeim líka.

FROSTI: Allt í lagi. Vinsamlegast útskýrðu það nánar. Já.

CARL: Því eins og við höfum séð í Isa en einnig í öðrum málum, þá hefur EFA sínar eigin hefðir og sína eigin lagalegu menningu og EFTA hefur alltaf verið frjáls viðskipta- og markaðsmiðað [hreinsar hálsinn] og það gæti verið gagnlegt fyrir Evrópusambandið að hafa aðra uppbyggingu því það væri einhvers konar takmörkuð kerfisbundin samkeppni. Mhm. Þú veist að Evrópusambandið má ekki halda að það sé óskeikult.

FROSTI: Sem eftirlit og jafnvægi.

CARL: Já. Jæja, einhver kerfisbundin samkeppni milli kerfa. Þú veist, þeim tíma þegar fólk kallaði eftir óskeikulleika er liðinn. Ég held að ekki einu sinni núverandi páfi myndi gera það. Og hvers vegna ætti Evrópusambandið að gera það? Mhm. Og svo í öðru lagi, mjög mikilvægt atriði, þessi EFTA, þessi EFTA uppbygging gæti verið nauðsynleg einn daginn ef Bretar vilja snúa aftur til sameiginlega markaðarins

Eða ákveðinna þátta sameiginlega markaðarins og ef Svisslendingar myndu velja þá leið vegna þess að Svisslendingum hefur nú verið boðinn samningur og ríkisstjórnin hefur samþykkt hann sem myndi færa þá í annað sæti þjóðarinnar að lokum vegna þess að ólíkt Íslendingum með EFTA samninginn, er svissneska ríkisstjórnin reiðubúin að samþykkja Evrópudómstólinn sem endanlegan túlkanda þessara tvíhliða samninga og það kalla ég ójafnan samning.

FROSTI: Svisslendingar eru tilbúnir að gangast undir það

CARL: Ríkisstjórnin hefur undirritað hann, en hann verður að fara í gegnum þjóðaratkvæðagreiðslu.

FROSTI: Ég skil. Uh, en myndirðu sjá hvort það sé möguleiki í framtíðinni að Bretland myndi ganga inn í EA samninginn?

CARL: Þegar ég hætti hjá EFA dómstólnum gekk ég til liðs við lögmannsstofu í London og ég ráðlagði mörgum þingmönnum beggja deilda þingsins í London. Mh. Og ég ráðlagði héraðsstjórnirnar í Cardiff, Belfast, Edinborg og Glasgow. Og á þeim tíma var mikið rætt um að Bretland myndi að minnsta kosti að hluta ganga í EA. Það gekk eftir, en þú veist hvort það væri hægt að finna meirihluta í Bretlandi fyrir þeirri fyrirmynd sem svissneska ríkisstjórnin hefur nú samþykkt.

Ég meina fyrrverandi heimsveldi, annað eina kjarnorkuveldið í Evrópu, sem samþykkti dómstólinn sem dómstól hinum megin. Ég hef mínar efasemdir. Mhm. Svo ef Bretland vildi ganga aftur inn í ákveðin svið sameiginlega markaðarins væri dómstóllinn eðlilegur kostur. Þeir gætu haft dómara þar. Já. Og enginn veit um framtíðina, en það væri í þágu Evrópusambandsins að halda þeim möguleika opnum.

FROSTI: [hreinsar hálsinn] En aftur, varðandi fiskveiðarnar, heldurðu að Ísland gæti raunhæft gengið frá viðræðum nema undanþágan fyrir fiskveiðar væri fullkomlega fullnægjandi eða myndi pólitíska skriðþunginn sem þú lýstir nú þegar gera það erfitt?

CARL: Ég held að það myndi gera það erfitt, en ég get ekki spáð fyrir um framtíðina.

FROSTI: Nei. Allt í lagi. Þú varst varkár með að segja að hvorki þriðji orkupakkinn né aðild að ESB myndu lagalega skylda Ísland til að byggja rafmagnstengingu. Hvað myndi Ísland þá í raun tapa með því að ganga í ESB á sviði orkumála?

CARL: Jæja, lagalega séð, þú veist, þá var ekki hægt að þvinga þá, en aftur, pólitískt, ég veit það ekki [hreinsar hálsinn]. Ég meina, mín svissneska norska lögmannsstofa hefur borið vitni fyrir þingnefndum í Sviss. Það var prófessor Batandis frá Háskólanum í Ósló, einn fremsti hugur í Evrópurétti í Noregi og um alla Evrópu.

Og hann gerði svissnesku þingmönnunum ljóst að vegna tengingarinnar milli Noregs og Þýskalands, þú veist, slökktu Þjóðverjar á kjarnorkuverum sínum og gasi og því var Noregur, rafhlöðu Evrópu, háður evrópskum verðsveiflum og í Suður-Noregi fóru verðin svo hátt að ríkisstjórnin þurfti að veita niðurgreiðslur til heimilanna sem er ótrúleg staða.

FROSTI: Já, það er það. Þannig að þú heldur að Ísland gæti smám saman orðið fyrir meiri þrýstingi til að tengja raforkumarkað sinn við Evrópu?

CARL: Ég útiloka það ekki.

FROSTI: Mhm. En hvaða ákveðna reglu, ESB-regluna eða meginregluna gæti verið notuð til að þrýsta á Ísland? Samstaða í orkumálum, samkeppnislög, reglur um innri markaðinn eða loftslagsstefnu?

CARL: Jæja, allt. Allt ofangreint. Já, [hlátur] allt ofangreint.

FROSTI: Já. Já. Ef Ísland semdi um skýra ábyrgð á því að engin samtenging gæti verið sett á án samþykkis Íslands, myndi það svara áhyggjum þínum?

CARL: Ég held það.

FROSTI: Mhm.

CARL: En hvort þeir gætu samið um aðra undanþágu eftir sjávarútveg og landbúnað og þú nefnir það þar. Ég hef mínar efasemdir.

FROSTI: Samkomulag fullt af undantekningum, aðeins undantekningum.

CARL: Aðeins undantekningum. [hlátur]

FROSTI: Þú viðurkennir að íslenska krónan er sveiflukennd en lýsir henni sem mikilvægu aðlögunarkerfi fyrir venjulega Íslendinga sem greiða háa vexti af verðbólguvísitölulánum. Hver er hagnýtur ávinningur af því að halda í þetta kerfi?

CARL: Ég er ekki hagfræðingur. Mhm. Og ég hef tilhneigingu til að tala um mál sem ég held að ég geti náð tökum á. Það sem ég get sagt er að eftir að ég örugg, uh, hefur íslenska hagkerfið náð sér hratt, einnig vegna þess að kórónuveiran var felld. Þetta er allt sem ég myndi segja um þetta atriði.

FROSTI: Mhm. Þannig að þú, þú, heldur að sveigjanleiki kórónuveirunnar gagnist ríkinu meira en, uh, ávinningurinn sem við gætum fengið af evrunni.

CARL: Ég er Svisslendingur og ef þú sérð hversu mikið virði evran hefur tapað síðan hún var tekin upp vegna svissnesku frankanna, þá er það veikur gjaldmiðill. Ég meina, ímyndaðu þér hversu sterkt þýska markið var.

FROSTI: Já. Vá. En aðild að ESB myndi ekki krefjast þess að Ísland tæki upp evruna strax. Gæti Ísland ekki gengið í ESB á meðan það frestaði upptöku evrunnar um óákveðinn tíma eins og Svíþjóð hefur í raun gert?

CARL: Jæja, þetta er aðeins flóknari staða hér. Ég held að þeir þyrftu augljóslega að ganga í ESB strax og þeir þyrftu að uppfylla ákveðin skilyrði, en hvort þeir gætu gert það eins og Svíar gerðu, hef ég mínar efasemdir um. Það eru jafnvel þeir sem segja núna að ef Bretar vildu koma aftur, þá þyrftu þeir að taka upp evruna.

FROSTI: Og auðvitað er helsta röksemdafærslan fyrir aðild að ESB hér á Íslandi evran. Það er eiginlega eina ástæðan fyrir því. Og Donald Trump, Donald Trump og Donald Trump auðvitað á Grænlandi. Já, við förum aðeins út í það síðar. En hver eru sterkustu efnahagslegu rökin fyrir aðild að ESB að þínu mati og evrunni og hvers vegna telur þú hana að lokum ófullnægjandi?

CARL: Eins og ég sagði, ég er ekki hagfræðingur. Ég held mig við mitt svið.

FROSTI: Já. Allt í lagi.

CARL: En það eru mörg lagaleg rök gegn

FROSTI: og andstaða þín er fyrst og fremst stjórnskipuleg og

CARL: Jæja, það er svolítið, það er svolítið af öllu sem þú veist og og uh, það er mín reynsla sem evrópskur dómari sem hef séð hvernig leikurinn er spilaður. Eins og ég sagði eru lögfræði ekki nákvæm vísindi. Það eru mikil stjórnmál í spilinu. Eini forstöðumaður Háskóla Íslands telur sig geta aðskilið stjórnmál og lögfræði.

FROSTI: Já. En ég veit að þú ert ekki hagfræðingur, en telur þú líka að Ísland gæti hugsanlega verið efnahagslega verr sett innan ESB?

CARL: Jæja, ég held að þeir myndu missa marga kosti.

FROSTI: Mhm. Allt í lagi. Svo, aðeins um Trump. Öflugasta nýja röksemdafærslan fyrir aðild að ESB hér á Íslandi er landfræðilega stjórnmálaleg. Eftir hótanir sem beinast að Grænlandi og vaxandi óvissu um áreiðanleika Bandaríkjanna. Af hverju ætti Ísland ekki að leita sér frekari verndar innan Evrópusambandsins?

CARL: Já. Ég meina, í fyrsta lagi er það lýsandi að þetta eru ný rök. Fyrir 15 árum voru þau ekki tiltæk. [hreinsar hálsinn] Það virðist vera að þeir sem eru fylgjandi séu á vissan hátt næstum ánægðir með að hafa þessi svokölluðu rök hér,

FROSTI: grípur í strá.

CARL: Já. Og ég sé samsíða þróun í Sviss. Þeir í Sviss sem vilja að þessi eini ójafni samningur fari í gegn í þjóðaratkvæðagreiðslunni koma með nákvæmlega sömu röksemdafærslu. Erlend starfsmaður Evrópusambandsins hélt fyrirlestur fyrir kirkjuna í ár við Háskólann í Zürich, sem er einn af mínum fyrrverandi háskólum, og hún sagði: „Við erum eina stórveldið sem starfar á reglubundinn hátt.“ Þetta er ekki alveg satt. Evrópusambandið er minna árásargjarnt en Kína og Bandaríkin vegna þess að það hefur minni völd. En þar sem [hreinsar hálsinn] hafa þau völd, þá virða þau ekki allar reglurnar allan tímann. Mhm. Svo ég held að í lokin sé Evrópusambandið ekki hernaðarbandalag. Þau gætu ekki veitt Grænlandi raunverulega vernd ef eitthvað myndi gerast. Og þetta er frekar tímabundin staða. Þú veist, við munum hafa þingkosningar núna og þá

munum við sjá hversu sterkur forseti Bandaríkjanna er enn og eftir tvö ár ætti það að vera búið. Og ég meina, jafnvel hann mun ekki lifa að eilífu.

FROSTI: Þannig að þú óttast ekki langtímabreytingu í utanríkisstefnu Bandaríkjanna.

CARL: Jæja, þú veist, það eru svo mörg hundruð og 200 ár af sameiginlegri arfleifð í hugsun, uppljómun beggja vegna Atlantshafsins. Ég get ekki

FROSTI: Fjögur ár undir stjórn Trumps geta ekki breytt því. Arfleifð, en uh uh vegna þess að þú sagðir að ESB fylgi ekki alltaf reglunum. Geturðu nefnt dæmi?

CARL: Já, ég get nefnt Sviss. Sviss var hent út úr þessari rannsóknaráætlun. Þó að þar til bær framkvæmdastjóri, austurrískur herramaður, Johannes Han, hefði gefið Svisslendingum skýrt loforð um að sama hvort þið samþykktuð þennan samning við Evrópudómstólinn, þá munum við halda ykkur inni í þessari áætlun. Og samt hentu þeir þeim út. Það eru fleiri dæmi sem ég gæti nefnt.

FROSTI: Allt í lagi. Uh NATO veitir hernaðarvarnir en ESB getur beitt efnahagslegu, diplómatísku og reglugerðarlegu valdi. Gæti aðild að ESB veitt Íslandi vernd sem NATO getur ekki?

CARL: Þú meinar hernaðarlega?

FROSTI: Já. Nei, en einhverja vernd?

CARL: Jæja, erfitt að segja. Sennilega mjúkt vald. ESB sjálft er enn háð Bandaríkjunum.

FROSTI: Það er satt. Það er satt. Allt í lagi. Allt í lagi. En þú lýsir framkvæmdastjórn Evrópusambandsins sem sífellt pólitískri og dómstólnum sem vél samþættingar. Stuðningsmenn ESB myndu segja að þú sért að kynna venjulegar evrópskar stofnanir eins og þær væru fjandsamlegar þjóðarfullveldi. Hvert er svar þitt við þessari fullyrðingu?

CARL: Jæja, þeir eru svolítið fjandsamlegir þjóðarfullveldi. Það er alveg ljóst. Ég hef séð framkvæmdastjórnina starfa í 22 ár beint á meðan ég sat í Matvæla- og lyfjaeftirlitinu og ég hafði þá skýru tilfinningu að á þessu tímabili hafi framkvæmdastjórnin orðið sífellt pólitískari. Framkvæmdastjórnin hefur, uh, komið fram í nánast öllum málum sem við höfum haft og kynnt sjónarmið Evrópusambandsins og á fyrstu árunum var framkvæmdastjórnin nokkuð meginreglubundin í því hvernig hún barðist

Og á síðustu árum þegar ég var í dómstólnum, þú veist, mikið háð einstaklingnum sem barðist, hafðirðu þá tilfinningu að það væri engin kenning lengur [hreinsar hálsinn] meira uh og það er afleiðing af því að framkvæmdastjórnin hefur orðið pólitískari og [hreinsar hálsinn] ég get jafnvel staðfest það vegna þess að þegar Junker varð forseti framkvæmdastjórnarinnar sagði hann berum orðum: „Ég vil hafa pólitíska framkvæmdastjórn.“ Nefndin vill næstum því vera, þú veist, hliðstæða forseta Bandaríkjanna og það er ekki það sem kerfið var upphaflega gert fyrir.

Því pólitískari sem nefndin verður, því minna er hún verndari sáttmálans og því minna er henni annt um jafnrétti og þess háttar.

FROSTI: Þú sagðir í gær í fyrirlestri þínum að maður geti ekki stjórnað Evrópudómstólnum. En ætti lýðræðisstjórn nokkurn tímann að geta stjórnað dómstóli?

CARL: Jæja, þú veist með stjórn á ég við að draga einstaka dómara til ábyrgðar. Mhm. Dómstóll ætti aldrei að vera stjórnaður af stjórnmálamönnum, en einstakir dómarar, að minnsta kosti á hæsta stigi, ættu að vera dregnir til ábyrgðar. Og það getur aðeins gerst ef atkvæðagreiðslan er opin.

FROSTI: Og það er hún ekki.

CARL: Það er ekki opið. Það er frönsk hefð. Franska hefðin segir að dómstóllinn ætti aðeins að laga það sem lögin segja. M það þýðir að dómstóllinn ætti ekki að bæta neinu við það sem hefur verið skrifað í lögin, þú veist Frakkar og Þjóðverjar

FROSTI: og því veit enginn hvað einstakir dómarar hafa skrifað eða

CARL: aðeins sögusagnir, aðeins sögusagnir uxu út, en enginn embættismaður, þú veist ekki, sem er mjög ólíkt því sem gerist í Bretlandi, í Bandaríkjunum eða Norðurlöndunum á Íslandi

FROSTI: þannig geturðu ekki dregið þá til ábyrgðar

CARL: nei

FROSTI: Allt í lagi, ég skil. Uh [hreinsar hálsinn] uh en uh, er áhyggjuefni þitt skortur á pólitískri stjórn eða að stefna lagalegrar þróunar dómstólsins geti ekki verið takmörkuð af upprunalegum samningi aðildarríkjanna?

CARL: Jæja, þú veist, ég er ekki að biðja um, eins og ég sagði, stjórnmálamenn sem stjórna dómurum eða dómstólum, en við þyrftum aðeins aðra aðferð. Þú gætir ímyndað þér kjörtímabil sem er lengra en sex ár því þetta er aftur vandamál að dómarar eru aðeins skipaðir til sex ára og eftir sex ár verður ríkisstjórn þeirra að endurnefna þá sem gefur ríkisstjórninni einnig áhrif á dómarann. Mhm. Og eins og ég sagði, sögusagnir berast, sögusagnir geta farið til höfuðborgarinnar. Við höfum séð fyrir áratugum síðan að þýskur dómari var ekki endurnýjaður vegna þess að orðrómur hafði borist til ríkisstjórnar hans um að í mikilvægu máli hefði hann kosið gegn þeim og því var sagt að leiðtogi ríkisstjórnarinnar á þeim tíma, ég ætla ekki að segja hvaða landi, við viljum hann ekki lengur. Ég meina, þetta kerfi mætti bæta.

FROSTI: Mhm. Allt í lagi. Þú heldur því fram að ESB þjáist af skipulagslegri aðskilnaði milli valds og pólitískrar ábyrgðar. Hver fer með vald í ESB án þess að vera nægilega ábyrgur gagnvart kjósendum.

CARL: Jæja, framkvæmdastjórnin sem dæmi. Þú veist, einnig er Evrópuþingið ekki sambærilegt við þjóðþing. Þú veist, þú sást í júlí hvernig þessi spjallstjórnun var...þrýst í gegn. Ég meina, þetta var hrein misnotkun á málsmeðferð. Þetta var í raun síðasti dagurinn fyrir frí og til að fella þessa tillögu hefði þurft ákveðinn meirihluta þingmanna og leiðtogarnir vissu að margir þeirra voru þegar í fríi og því var atkvæðagreiðslan áætluð og hún fór í gegn.

FROSTI: Í atkvæðagreiðslunni fengu þeir fleiri eða engar atkvæði, en samt fór hún í gegn vegna þess að það var ekki kerfið. Það er, ég meina, það var, ég held að þetta sé skýrt dæmi um einn stærsta lýðræðishallann sem við höfum séð.

CARL: Ég held það. Já.

FROSTI: Þjóðstjórn situr í ráðinu og kjörnir fulltrúar sitja á Evrópuþinginu. Af hverju er það ekki? Geturðu útskýrt hvers vegna það er ekki nægjanlegt lýðræðislegt lögmæti?

CARL: Jæja, þú veist, ég er bara að gagnrýna allt kerfið saman. Ég meina, ef við tökum nú dæmi um refsiaðgerðir gegn einkaaðilum, rússneskum einkaaðilum, þá færðu þá tilfinningu að það sé engin raunveruleg aðskilnaður valds milli ráðsins og framkvæmdastjórnarinnar, þá færðu þá tilfinningu að þau vinni náið saman

Og þú veist hvort einkarekinn frumkvöðull styður í raun stríðið gegn Úkraínu er vafasamt því á sama tíma sjáum við að heil svæði eru undanþegin refsiaðgerðunum. Þú veist að það hefur verið verslað mikið með rússneskt gull, það hefur verið verslað með rússneskt gas, títan, nefndu það bara, mikið af þessum hráefnum sem eru nauðsynleg í vestri og í lokin vaknar spurningin, hversu hræsnilegt það er að þú eltir nokkra einkaeigendur og leyfir á sama tíma að öll þessi viðskipti fari fram í eigin þágu.

FROSTI: Það er mjög hræsnilegt.

CARL: Ég held það.

FROSTI: En EA-kerfið flytur líka inn löggjöf sem Ísland kaus ekki um. Um, geturðu útskýrt aðeins hvers vegna það kerfi er enn lýðræðislega æskilegra?

CARL: Jæja, það er greinilega galli við EA, en það hefur verið til staðar í 30 ár. Það sem ég er að segja er að það er rangt að segja að ef við göngum að þá sitjum við við borðið og losnum við þennan halla vegna þess að þú myndir aðeins skipta þessum halla út fyrir annan.

FROSTI: Mhm. Væri heiðarlegra fyrir íslenska ríkisstjórnina að kynna fyrstu þjóðaratkvæðagreiðsluna sérstaklega sem ákvörðun um að hefja aðildarferli frekar en sem hlutlausa tilraun til að sjá hvað er í boði?

CARL: Já. Og ég held að jafnvel Feneyjanefndin, Mhm., hafi komið með ásökun í þeim mæli. Ég gerði það.

FROSTI: Hvernig hefði sannarlega sanngjörn og stjórnarskrárlega skýr spurning í þjóðaratkvæðagreiðslu litið út?

CARL: Jæja, ég þyrfti að hugsa mig aðeins um áður en ég nota orðalag hér. Allt í lagi. Vegna þess að það er fólk hér í landinu sem bíður bara eftir að ég geri mistök.

FROSTI: Já. En ef Ísland kýs já í ágúst, en kýs síðar nei í lokasamningnum, trúir þú þá að sambandið við ESB gæti einfaldlega haldið áfram óbreytt? Eða gætu samskipti við ESB þegar verið breytt?

CARL: Nei, ég held að sambandið við ESB sé sambandið.

FROSTI: Mhm. Heldurðu að þetta sé þessi leið sem við erum að fara núna ef hún myndi enda með nei þegar í annarri þjóðaratkvæðagreiðslunni kæmi?

CARL: Ég get ekki sagt. Ég get ekki sagt.

FROSTI: Hvaða einstaka verðmætasta valdið sem Ísland býr yfir í dag sem það myndi afsala sér með því að ganga í Evrópusambandið?

CARL: Þú meinar pólitískt?

FROSTI: Þú gerir bara hvað sem er.

CARL: Þú veist, þegar ég ók hingað í morgun með konunni minni, uh, ég sagði við hana, og ég meina þetta, það sem ég dáist mest að við Íslendinga, þeir eru bara 400.000 manns. Og þegar ég var forseti dómstólsins voru þeir bara 360.000. Þeir hafa sjálfsvirðingu eins og stórt land. Og það líkar mér mjög vel við Ísland. Og ég er ekki viss um hvort þú myndir enn hafa það ef þú værir háður reglum Evrópusambandsins.

FROSTI: Við værum mjög lítill fiskur í stórum, risastórum tjörn.

CARL: Ég myndi segja það. FROSTI: Já. Hver eru sterkustu rökin að þínu mati sem stuðningsmenn aðildar að ESB hafa fært fram? Öh, rök sem þú telur að Íslendingar ættu að taka alvarlega, ef einhver?

CARL: Engin. Engin. Nei. Er það að ég verð að taka heildarmyndina. Ég get ekki valið rök, þú veist, heildarmyndina.

FROSTI: Heildarmyndin lítur illa út. Já. Mhm. Allt í lagi, ég skil. Er einhver hugsanlegur aðildarsamningur sem myndi fá þig til að mæla með því að Ísland gangi í Evrópusambandið? Ef svo er, hvað þyrfti hann að innihalda?

CARL: Nei, ég ætla ekki að velta því fyrir mér. Ég hef aldrei verið samningamaður. Ég hef verið dómari. Ég hef verið fræðimaður. Ég hef haldið fyrirlestra við, þú veist, tugi háskóla um allan

heim. Ég var alltaf velkominn og fyrirlestrar mínir voru metnir sem fræðilegir. Það er aðeins einn háskóli í heiminum sem hefur ekki leyft mér að tala. Það er Háskólinn á Íslandi, ríkisrekni. [hreinsar hálsinn]

FROSTI: Já. Ertu að vara Íslendinga við að hefja viðræður eða ertu að vara þá við að misskilja hvað fyrsta Já-ið myndi þýða?

CARL: Jæja, ég held að þeir, þú veist, ef ég væri Íslendingur, þú veist, ég er bara að gefa þér ráð hér. Ég kem hingað vegna þess að mér líkar þetta land og að vissu leyti er ég líka að verja arfleifð mína sem forseti dómstólsins. Uh ef ég gæti kosið hér, gæti ég kosið nei 29. ágúst.

FROSTI: Mhm. [hreinsar hálsinn] Og þetta er bara þín heiðarlega skoðun til að opna ekki flóðamálið. Mhm. En gætirðu velt því aðeins fyrir þér, uh ef Ísland kýs já 29. ágúst, hvað spáir þú þá að gerist næst?

CARL: Jæja, ég held að í fyrsta lagi þyrftu þeir að fá nýtt andlit sem aðalsamningamann vegna þess að, þú veist, ég er ekki að segja að sá sem samdi síðast, sem ég þekki ...

FROSTI: Stefan Hook.

CARL: Já. Vegna þess að hann var sendiherra í Brussel. Í Brussel, þegar ég var forseti, er ég ekki að segja að hann sé ekki góður samningamaður, en ég meina að hann hafi tekist á við málið áður. Mhm. Samkvæmt almennum meginreglum hefur hann þegar komið við sögu einu sinni og veistu, er það ekki gott? Jæja, öll tilhneiging til ákveðinnar niðurstöðu er ekki góð og hann hefur þegar gefið út yfirlýsingar núna. Ég sá í sjónvarpi að hann telur að þeir fái góðan samning og svo framvegis. Mhm. Ég velti því líka fyrir mér að í gærkvöldi voru yfir 200 manns, líklega jafnvel 250 manns, sem ríkisútvarpið mætti ekki á. Ég meina, þegar ég ráðlagði fornri ríkisstjórn fyrir mörgum árum og ég var á línu ríkisstjórnarinnar, var ég alltaf beðinn um að veita RUF viðtal í þetta skiptið ekki. Ég held að það sé, veistu, svolítið ótrúlegt.

FROSTI: Já, það er ótrúlegt. Það lítur út fyrir að RUV hafi þegar ákveðið hvaða hliðar þeir styðja.

CARL: Já, þú ert að segja að ég haldi kjafti.

FROSTI: Öhm [hreinsar hálsinn] Já, það var eitthvað sem ég vildi spyrja þig um. Öhm já. Heldurðu að síðast þegar þeir skildu eftir erfiða hluta kaflanna en sameiginlegu fiskveiðistefnuna og öll hin erfiðustu samninga þá héldu þeir þeim til síðasta og opnuðu þá aldrei í raun og veru, Asía er alltaf minna. Já. Ég meina, en ég held að það sé vegna þess að utanríkisráðherrann hefur sagt skýrt að það sé ekki samningsatriði. Svo ég held að það væri skynsamlegt að byrja á þeim hluta. Og ef það nær ekki að leiða eitthvað, þá getum við bara gengið frá þessu. En ég hef á tilfinningunni að þeir ætli ekki að byrja á þeim hluta. Þeir ætla að geyma það til síðasta. Hvað finnst þér?

CARL: Ég veit það ekki. Eins og ég sagði, ég hef aldrei verið samningamaður. Nei, ég vil ekki vera að velta þessu fyrir mér hér.

FROSTI: Nei, en Ólafur Ragnar talaði um að það síðasta sem ESB vill væri nei í þjóðaratkvæðagreiðslu. Þeir vilja ekki fá höfnun. Þetta lítur illa út. Þeir myndu frekar vilja sleppa því að opna erfiðu hlutana og frekar að umræðan dofni út heldur en að hún endi í þjóðaratkvæðagreiðslu um nei. Heldurðu að hann sé á leið þangað?

CARL: Er það? Jæja, það sem er vel þekkt er aðferð samningamanna til að ganga til tafarlausrar málamiðlunar. Það þýðir, þú veist, að fresta lausn vandamáls. Mhm. Og að ýta því fyrir dómstóla. Mhm. En það er ekki jákvætt.

FROSTI: Í einni setningu, uh, hvers vegna ætti óákveðinn Íslendingur að kjósa nei þann 29. ágúst?

CARL: Ég myndi mótmæla meginreglunni um sönnunarbyrði. Ísland hefur hingað til fengið góðan samning. Samningurinn um efnahagsástandið hefur reynst góður samningur fyrir Ísland og sérstaklega fyrir Ísland vegna öryggiskreppunnar vegna þess hvernig þið komist út úr henni. Sönnunarbyrðin fyrir því að aðild að ESB væri líklega betri liggur ekki hjá þeim sem vilja halda sig við núverandi fyrirmynd. Hún liggur hjá þeim sem vilja ganga inn í þetta.

FROSTI: Já. Ævintýri. Já. [andvarpar og ýtir andanum] En þeir hafa þessa ansi snilldarlegu markaðsstefnu að fólk þarf ekki að vita neitt um Evrópusambandið. Þú þarft ekki að lesa listann í þrívídd eða þú þarft ekki að finna neitt út. Þú segir bara já 29. ágúst og þá mun allt opnast fyrir þér og þú munt vita allt.

CARL: Já. Þess vegna hafa ákveðnir hér í landinu beðið mig um að koma hingað og tala aðeins. Mhm. Það er snjöll leið en ég hef efasemdir um hvort þetta sé heiðarleg leið.

FROSTI: Jæja, herra Baudenbacher, ég vil þakka þér kærlega fyrir að koma til Íslands fyrir að segja þína skoðun í þessu máli og sérstaklega fyrir að koma í vinnustofuna mína. Gefðu mér tíma úr annasömu dagskránni þinni og ég vona að við fáum góða niðurstöðu úr þessu þann 29. ágúst, en við sjáum til. Enginn getur spáð fyrir um framtíðina. En aftur, ég þakka þér kærlega fyrir að koma og ég óska þér alls hins besta.

CARL: Þakka þér kærlega fyrir. Það hefur verið mér ánægja. Þakka þér kærlega fyrir.